

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«Затверджую»

Проректор

з науково-методичної

та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ДУХОВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ ДОХРИСТИЯНСЬКОЇ
ДОБИ**

Напрямок підготовки 6.020301 «Філософія»

Інститут суспільства

2014-15 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

«Затверджую»
Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
« ____ » _____ 2015 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**ДУХОВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ ДОХРИСТИЯНСЬКОЇ
ДОБИ**

Напрямок підготовки 6.020301 «Філософія»

Інститут суспільства

2014-15 навчальний рік

Духовність українського етносу дохристиянської доби: Робоча програма для студентів галузі знань 0203 «Гуманітарні науки», напряму підготовки 6.020301 «Філософія».

Розробник: Богород А.В., старший викладач кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри філософії
Протокол від « » _____ 2014 р. № ____

Завідувач
Кафедри філософії _____ Александрова О.С.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет “Духовність українського народу дохристиянської доби” читається переважно студентам філософських факультетів і груп як логічне і суттєве доповнення до інших релігієсофських і філософських дисциплін (етики та естетики, релігієзнавства, християнської етики, слов’янської міфології, історії міфології, етнології, народознавства та українознавства). Цей предмет став можливим у суспільстві, яке обрало шлях демократичного розвитку, полікультурного та полірелігійного плюралізму, міжконфесійної та міжрелігійної толерантності, і спрямований на відчутне розширення об’єктивного сприйняття дійсності, здатність всебічно аналізувати і пояснювати проблемні явища в духовному житті і розвитку минулого і сьогодення в умовах постійних історичних змін релігійної парадигми і свідомості (світогляду).

Цей предмет ще й досі можна вважати експериментальним через відсутність спеціалізованих підручників і посібників науково-освітнього рівня і потребує незаангажованого, позаконфесійного підходу до розробки і читання лекцій, проведення семінарів і підбору наукововиваженої та науковоперевіреної інформації про дохристиянське духовне життя і менталітет українців (русичів) більш як 1000-літньої давності і часів “двовір’я”.

Науково-освітньою базою для формування інформаційних блоків предмету можуть слугувати напрацювання етнографів, істориків та релігієзнавців минулого (М. Костомарова, М. Сумцова, І. Срезневського, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, Л. Українки, В. Гнатюка, Ю. Федьковича, М. Грушевського, А. Афанасьєва, І. Анічкова, Б. Рибаків та ін.). Для конструктивного компаративістського аналізу означеного тематичного матеріалу стануть в нагоді систематизовані праці Д. Фрезера і Е. Тайлора. Вагомим і найважливішим підґрунтям предмету є виважені толерантні дослідження вітчизняних релігієзнавців та філософів близького минулого і сьогодення І. Огієнка, М. Поповича, А. Колодного, Л. Филипович, В. Ятченка, Є. Дулумана, частково Г. Лозко, В. Шаяна, визначних іноземних науковців Росії – А. Афанасьєва, Б. Рибаків, подружжя Толстих та ін. До уваги не бралось чимало ідеолого-проповідницької літератури неорелігієтворчого, неоміфотворчого і неокреаційного характеру – Г. Лозко, В. Войтовича, С. Плчинди, В. Шаяна, Л. Силенка, В. Куровського, ідеологів і критиків сучасного “неоязичницького ренесансу”. Історичність, об’єктивність і толерантність – головне кредо зазначеного курсу.

Мета і завдання курсу:

- Виходячи з того, що дохристиянська духовність українського етносу як невід’ємна частина загальноісторичної та загальнорелігійної духовної культури українців, є предметом філософського дослідження, цей курс має таку мету і завдання:

- Вивчення і систематизація наукової інформації з духовної культури українців, засвоєння науковою позаконфесійною термінологією, науковими принципами періодизації та класифікації явищ (процесів) духовного життя українців в умовах зміни світоглядно-релігійної та світоглядно-ідеологічної парадигми.

- Перегляд і вияснення деяких стереотипних положень постатеїстичної і постхристиянської через призму сучасних наукових знань, які набуті у сучасному світі та в Україні.

- З'ясування ролі й місця етнічних духовних культур в європейському та світовому контексті, осмислення сутності й тенденцій сучасної релігійності і духовності українського етносу.

- Знайомство студентів з духовними засадами:ними релігіями різних країн, так і світовими, а також їхніми світоглядно-теологічними й філософськими засадами.

- Знайомство з міфологічно-релігійними символами та культовими зображеннями різних світових та етнічних релігій.

Знання, вміння та навички, які набувають студенти в процесі вивчення дисципліни:

По закінченню курсу студент повинен знати: основні теоретичні концепції які стосуються наукових поглядів на духовність українського народу, сучасну класифікацію духовних культур світу, межі географічного поширення та побутування дохристиянської духовності українського етносу в ойкумені праславянських етносів і держав, основні історичні факти про виникнення та функціонування давньої дохристиянської духовності українців, писемні (світські і культові джерела та пам'ятки), аксіологічні та етичні основи релігійного і буденого життя і творчості у світлі норм духовного життя сучасної України.

По закінченню курсу студент повинен вміти: аналізувати основи світоглядно-релігійних засад різних духовних практик (дохристиянської, християнської і постхристиянської) за допомогою наукового історичного фактажу і наукових (філософських) методологій, вільно орієнтуватися в різноманітті міфологічно-релігійних образів та символів, толерантно ставитись до духовних надбань і традицій різних історичних епох існування українського етносу, використовувати здобуту інформацію у своїй майбутній педагогічній і професійній діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліни та галузі, на яких ґрунтується вивчення предмету “Духовність українського етносу дохристиянської доби”: етнофілософія, світова та вітчизняна історія, етнокультурологія, етнологія релігії, історія релігії, географія релігії, психологія, світова та вітчизняна міфологія, історія мистецтв та ін.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
“ДУХОВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ЕТНОСУ
ДОХРИСТИЯНСЬКОЇ ДОБИ”

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Курс: Підготовка Бакалаврів	Напрям, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчального курсу
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS:</p> <p>2 кредити</p> <p>Змістові модулі: 2</p> <p>Загальний обсяг год.: 72 год.</p>	<p><i>бакалавр</i></p> <p>0203 Гуманітарні науки 6.020301 Філософія</p>	<p>Вибіркова</p> <p>Рік підготовки: 3</p> <p>Семестр: 6</p> <p>Аудиторні заняття – 36 год. 3 них: Лекції – 16 год. Семінарські заняття – 12 год. Індивідуальні заняття – 4 год. Модульний контроль – 4 год.</p> <p>Самостійна робота – 36 год. Вид підсумкового контролю – ПМК</p>
<p>Зміст навчального матеріалу структурований по 2-х змістових модулях:</p> <p>Модуль 1 Модуль 2</p>		<p>Вид контролю: залік, оцінка A/B/C/DE/FX/F за шкалою ECTS та “зараховано”/“не зараховано” в національній системі оцінювання</p>

II. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин, відведених на:						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінарські	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
	Змістовий модуль I: Теоретичні та історичні основи дохристиянської духовності українців							
1.	Тема 1. Дохристиянська духовна спадщина українців, як джерело наукової рефлексії		5	2	2	1	6	
2.	Тема 2. Українська мова як праоснова міфологічного мислення		2	2				
3.	Тема 3. Дохристиянська минувшина українців в патристичних релігійних першоджерелах та залишках фольклору		5	2	2	1	6	
4.	Тема 4. Духовна еліта дохристиянського суспільства		2	2			6	
	Модульний контроль		2					2
Разом		27	16	8	4	1	12	2
Змістовий модуль II: Праксеологічні реалії дохристиянської духовності українців								
5.	Тема 5. Звичаєве право та моральні устої Древньої Русі		4	2	2		6	
6.	Тема 6. Духовно-міфологічні основи сучасного святкового календаря українців		5	2	2	1	6	
7.	Тема 7. Залишки древніх знань українців-русичів у світлі сучасної академічної науки		4	2	2			
8.	Тема 8. Сучасний “неоязичницький” ренесанс і доля України		5	2	2	1	6	
	Модульний контроль		2					2
Разом		45	20	8	8	3	24	2
Разом за навчальним планом 72 год.		72	36	16	12	4	36	4

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ОСНОВИ ДОХРИСТИЯНСЬКОЇ ДУХОВНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Тема 1. Дохристиянська духовна спадщина українців, як джерело наукової рефлексії. Генеза наукового дискурсу.

Предмет і завдання курсу “Духовність українського етносу дохристиянської доби”. З історії постановки курсу. Термінологічна база і проблеми наукової демонополізації та демаркації понять дух, душа, душевність, духовність, духовість, аніманізм, аніма, анімізм. Вияснення дефініцій “релігійна духовність”, “християнська духовність”, “дохристиянська духовність”, “нехристиянська духовність”. Уявлення про душу і духовність у світовій та вітчизняній науковій думці. Віддзеркалення дохристиянської духовності у писемних творах вітчизняної історіографії. Найдавніші писемні повідомлення про слов'ян, слов'янство і давніх українців. Чужинці про дохристиянську Україну-Русь. Праукраїнська духовність в Літописі Нестора та епічному творі “Слово о полку Ігоревім”. Велесова Книга та її значення для дослідження основ дохристиянського буття українців. Історія віднайдення “Дощечок Ізенбека” і спроби її декодування та перекладу українськими і російськими “велесознавцями”. Вклад російських письменників і науковців у розвиток знань про Древню Русь-Україну.

Дослідження міфологічних та світоглядних уявлень древніх українців-русичів у писемних творах російських дослідників А. Афанасьєва, І. Анічкова, Б. Рибаківа, Н. Віноградової) українських дослідників та міфологів М. Костомарова, І. Нечуя-Левицького, В. Гнатюка, В. Шаяна, Г. Лозко та ін.

Вклад вітчизняних науковців у скарбницю знань про духовну спадщину і культуру українців дохристиянської Русі. Науковці-іноземці про дохристиянську духовність українців. Актуальні проблеми наукових досліджень минулого і сьогодення про істинну суть і значення духовних реалій життя і творчості українців передхристиянської Русі. Основна бібліографічна база і посібниково-підручникове забезпечення.

2. Українська мова як праоснова міфологічного мислення.

Мова як джерело давнього міфологічно-релігійного сприйняття та відображення дійсності. Природні явища і символи природи у мові українців. Назви рослин, тварин і предметів побуту спільні для всіх слов'янських народів як доказ історичності спільності і релігійної Генези української мови та її міфологічної складової. Трансформаційні процеси у мові і спроби декодування основних лінгвістичних понять і вербальних зворотів

дохристиянської доби. Залишки дохристиянського словотворення в сучасній побутовій, релігійній (вірознавчій) та науковій вербальній практиці. "Словарь" Бориса Грінченка і дохристиянська духовність українців: лінгвологічний аспект.

3. Дохристиянська минувшина українців в патристичних релігійних першоджерелах та залишках фольклору.

"Літопис Руський" як скарбниця інформації про духовне життя дохристиянської Русі. Уявлення про звичаї і світогляд древніх українців-русичів у давніх і сучасних патристичних джерелах. Дохристиянська духовність українців у світлі греко-римської аксіологічної думки. Описи духовного життя і мислення у залишках українського фольклору. Дохристиянська міфологія українців: між вигадками і науковими дослідженнями. Боги, божества і потойбічний світ, уявлення про безсмертя душі і постійне перевтілення. Анімістичний світогляд русичів і його відображення у сучасних постанімістичних уявленнях українців. Повіря і забобони українців дохристиянської доби і сучасні їх трансформації. Відмінності сільської і міської світоглядної парадигми.

4. Духовна еліта дохристиянського суспільства (2 год)

Сучасні профанні уявлення про носіїв релігійних знань та ритуальних практик в постхристиянській і посткомуністичній Україні. Наукові відомості про стани в Древній Русі та їх духовно-релігійну складову. Представники релігійного життя та їх функціональні обов'язки в Древній Русі. Волхви, жреці, колдуни, чарівники, відуни (відмаки) і відунки (відьми). Характерники і мольфари як пережитки дохристиянського. Доля духовної еліти дохристиянської України в умовах поширення і становлення нової релігійної парадигми і державної ідеології. Весільні старости як залишки дохристиянської релігійної еліти.

Модуль 2: Праксеологічні реалії дохристиянської духовності українців (2 год)

5. Звичаєве право та моральні устої Древньої Русі

Звичаєве право і моральний (нравственный) закон як основа впорядкованого і стабільного розвитку прадавнього українського суспільства. Основи звичаєвого права та їх висвітлення у вербальній практиці українців. Залишки праукраїнського звичаєвого права у правничих документах часів Київської Русі ("Повчання Володимира Мономаха", "Руська Правда" та ін.). Києво-Печерський Патерик як писемна скарбниця

оповідань, в яких протиставляється нове християнсько-монастирське буття праукраїнському дохристиянському. Уявлення про добро і зло, блаженство і злиденність, багатство і жебрацтво, гостинність і милосердя. Методи заохочення і покарання в дохристиянську добу і залишки правничих традицій у сучасній законодавчій та законотворчій практиці України.

6. Духовно-міфологічні основи сучасного святкового календаря українців

Святковий календар дохристиянської України як світоглядна рефлексія первісних профанних уявлень про світ природи (світ Богів, світ духів і потойбічний невидимий світ). Уявлення праукраїнців, про час і простір, лад (космос) і безлад (хаос). День і ніч, тиждень, місяць. Рік і пори року як важливі елементи впорядкованого життя прадавніх українців. Зв'язок щоденної обрядовості з гарантованою врожайністю і приплодом у сільському господарстві. Трансформація святкового календаря прадавніх українців у світлі поступової зміни історико-культурної, світоглядно-релігійної та політико-державницької парадигми. Спроби “відновлення” дохристиянського релігійно-міфологічного календаря українців як “пародія” на дівню язичницьку ритуалістику Русі (М.Грушевський). Модернізація і “розвиток” залишків календарної обрядовості і символіки прадавніх українців. Сучасний календар українців на межі виродження і денаціоналізації, еkleктики і інтернаціоналізації як логічний процес глобалізаційних процесів в умовах полікультурного, полірелігійного і поліконфесійного середовища.

7. Залишки древніх знань українців-русичів у світлі сучасної академічної науки (2 год)

Українське “Небо” – космологія, астрологія та “зодіак” давніх українців. Прогноз погоди як основа гарантованої врожайності. Господарська магія українців. Традиційна народна медицина: знахарство, травознавство, зілейництво, чаклунство, чарівництво, колдовство, відьмацтво і ворожбицтво. Традиційне цілительство у світлі сучасної офіційної медицини. Військова, мисливська та любовна магія українців та її пережитки в сучасній практиці українців. Трансформація давнього магічного світогляду і мислення українців та їх сучасні прояви. Елементи духовного світу прадавніх українців у сучасних телевізійних шоу та телепередачах (“Битва екстраменсів”, “Містичні історії”, “Паралельний світ”. Залишки дохристиянського світогляду і обрядовості в сучасних християнських ритуалах української православної церкви. Сучасний науковий і дохристиянський профанно-релігійний світогляд: точки дотику і протиставлення.

8. Сучасний “неоязичницький” ренесанс і доля України (2 год)

Пошуки національної ідеї та основ родовой ідентичності українців. Діяльність Кирило-Мефодієвського братства і формування основ нової національної ідеї (М. Костомаров, Т.Шевченко та ін.). “Руська Трійця” і програма збору українського фольклору. Перші записи українських та польських етнографів як доказ окремішності і самобутності української етнічної спільноти. Нотація основ української самосвідомості і світогляду у працях і роздумах письменників кінця XIX – поч. XX ст.: Ю. Федьковича, І.Франка, Л.Українки, І.Нечуя-Левицького, М. Коцюбинського, М. Грушевського, Б. Грінченка та ін.

Початки українського духовно-релігійного “ренесансу” в українській діаспорі після Другої Світової війни. В. Шаян, Л. Силенко, М. Шкавритко, М. Ситник. Створення релігійних “неоязичницьких” общин як спроби альтернативного розвитку духовності українців-діаспорян. РУНВіра та Українська Рідна Віра як альтернатива давньої дохристиянської релігії українців та сучасного українського православ'я. Заповіді Рунвіри і Заповіді Рідної Віри у контексті Десяти біблійних Заповідей. Моральні заповіді і основи нових духовних основ українського суспільства. Досягнення сучасного українознавства та релігієзнавства в дослідженні об'єктивних знань про прадавню українську минувшину і сучасні етнорелігійні рухи в Україні. Позанаукові та псевдонаукові концепції про праоснови української духовної минувшини як прояв “фольк-історичних” тенденцій глобалізаційних та трансетнологічних процесів сучасності. Перспективи розвитку “ренесансних” рухів неорелігійного толку в умовах глобалізації та в умовах пошуку нової модерної української ідеї (ідеології).

Разом: 72 год.: лекції – 16 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., самостійна робота – 36 год., модульний контроль – 4 год.

Модулі	<i>Змістовий модуль I</i>				<i>Змістовий модуль II</i>			
Назва модуля	<i>Теоретичні та історичні основи</i>				<i>Праксеологічні реалії</i>			
К-сть балів за модуль	77 балів				77 балів			
Лекції №	1	2	3	4	5	6	7	8
Дати, тижні	I	II	III	IV	V	VI	VII	VII
Теми лекцій	Дохристиянська духовна спадщина українців, як джерело наукової рефлексії	Українська мова як праоснова міфологічного мислення	Дохристиянська минувшина українців в патристичних релігійних першоджерелах та залишках фольклору	Духовна еліта дохристиянського суспільства	Звичаєве право та моральні устої Древньої Русі	Духовно-міфологічні основи сучасного святкового календаря українців	Залишки древніх знань українців- русичів у світлі сучасної академічної науки	Сучасний “неоязичницький” ренесанс і доля України
Присутність на лекціях	1	1	1	1	1	1	1	1
Теми семінарських занять	Джерела вивчення духовності дохристиянської доби. Дослідники		Компаративістський аналіз язичницької та християнської духовних культур та аксіологічних основ	Компаративістський аналіз Духовна еліта (верства) дохристиянського суспільства	Звичаєве право та моральні устої Древньої Русі	Відзеркалення духовності праукраїнців в сучасному святковому календарі		Сучасний неоязичницький ренесанс і його місце в майбутній долі української держави
Бали за присутність на семінарі	1		1	1	1	1		1
Бали за семінар	10		10	10	10	10		10
Бали за самостійну роботу	5		5	5	5	5		5
ІНДЗ	30 балів							
Опрацюв.фах. джерел	10 балів							
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			
Підсумковий контроль	Залік (за результатами роботи за семестр) – 194 балів; індекс 1,94.							

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1:

Тема 1. Джерела вивчення духовності дохристиянської доби. Дослідники минулого і сьогодення.

- 1) Віддзеркалення духовності українців у патристичних писемних джерелах Русі
- 2) “Повість временних літ”, “Слово о полку Ігоревім”, “Дощечки Ізенбека” – як джерело наукового дослідження елементів дохристиянської духовності і релігійності праукраїнців
- 3) Духовна культура древніх українців у міфологічних уявленнях, казках і переказах
- 4) Народна мудрість українців у народних приказках і прислів'ях
- 5) Духовна культура Русі в сучасному науковому освітленні

Рекомендована література:

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

Базик Д. Первісні релігійні вірування та форми їх сучасного вияву : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.11 / Д.В. Базик / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2010. – 18 с.

Балагура О. Витоки української духовної культури у творчій спадщині М.Ю. Брайчевського: Дис. ... канд. філос. наук за спеціальністю 09.00.12 – українознавство (філософія). МОН України, Науково-дослідний інститут українознавства. – К., 2009. – 19 с.

Бандрівський М. Сварожі лики. Археологічно-релігієзнавчі нариси. – Л., 1992.

Велесова Книга. Славянские веды. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002.

Герчанівська П. Методологічні аспекти культурологічного дослідження української народної релігійної культури як суспільно-функціонуючого феномена / Поліна Герчанівська // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка: [зб. наук. праць]. – К.: "Політехніка". – 2009. – № 1 (25). – С. 17–21.

Грабович Г. До історії національних містифікацій, шахрайств // Грабович Г. Слідами національних містифікацій // Критика. - 2001. - Ч. 6.

Гриневич Я. Віруючий Франко. – Нью-Йорк, 1956. – 29 с.

Гуменна Д. Минуле пливе у прийдешнє // Слов'янське віче. – 1998. – № 1. – С. 8 – 78.

Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М. Вибране. – К.: Либідь, 1991. – 688 с.

Зеленин Д. Избранные труды. Статті по духовной культуре 1901–1913: сборник: В 2-х ч. – М.: Индрик, 1994. – Ч. 1.

Зеленин Д. Избранные труды. Статті по духовной культуре 1901–1913: сборник: В 2-х ч. – М.: Индрик, 1994. – Ч. 2.

Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. – К., 1991.

Іларіон митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.

Історія релігії в Україні: Дохристиянські вірування. Прийняття християнства. – К. – 1996. – Т. 1. – С. 126–150, 263–304.

Карлова В. Духовні цінності в структурі національної самосвідомості: українські реалії [Електронний ресурс] / В. В. Карлова. – Режим доступу:

Клочек Г. Світ "Велесової Книги". Навчальний посібник. – Кіровоград: Степова Еллада, 2001.

Кожолянюк Г. Роль і місце етнонаціональної релігії в житті українського народу (за працями В. Шаяна) // Наукові записки. Серія "Культурологія". – 2011. – Вип. 7. – С. 247–255..

Козлов М. Язичницький світогляд східних слов'ян: структура, еволюція, трансформація // Мандрівець. – 2012. – № 4. – С. 4–14.

Лазоренко Т. Духовність і прогрес: Короткий нарис історії духовності. – К., 2010. – 2008 с.

Литвиненко О. Релігійні чинники у процесі формування та розвитку української нації: автореф. дис... канд. філос. наук: 21.03.01 / Олександр Миколайович Литвиненко ; Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. – К., 2009. – 20 с. – укр..

Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 1994. – 98 с.

Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 2009. – 98 с.

Лозко Г.. Велесова Книга – Волховник. – Упорядкування, переклад та релігієзнавчий коментар – К.: Такі справи, 2001.

Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. – К.: Обереги, 2003. – 144 с.

Піддубний С. Українські Веди, або Хто боїться визнання Велесової книги

Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком) / Пер. з давньоруської, післяслово, комент. В. В. Яременка. – К.: Рад. письменник, 1990. – 558 с.

Попович М. Мироззрение древних славян. – К.: Наукова думка, 1985. – 167 с.

Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1998; 1999. – 728 с.

Русин Г. Формування духовних цінностей дітей засобами народних культур етнографічних груп Прикарпаття // Джерела. – 2002. – № 3. – С. 107–112.

Сосенко К. Пражерело українського релігійного світогляду (З картинами й узорами українських вишивок). – Л.: Живі гроби, 1923.

Стратонова Н. Рефлексія трансформації дохристиянських світоглядних уявлень в літературних пам'ятках Київської Русі XI–XIII ст. [Текст]: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11 / Стратонова Наталія Олегівна; Нац. ун-т "Острозька акад.". – Острог, 2012. – 20 с.

Тисячоліття. Поетичний переклад України-Русі. Антологія / Упоряд. М. Москаленко. – К.: Дніпро, 1995. – 693 с.

Ушаков І. Фольклорна складова "Повісті врем'яних літ" як історичне та культурне джерело дослідження передхристиянських часів України // Вісник міжнародного слов'янського університету. – Х., 2010. – Т. 13. – № 1.

Фрезер Д. Золотая ветвь. – М., 1980.

Черкасов И. Родолубие. – М., 1999. – 120 с.

Чмыхов Н. Истоки язычества Руси. – К., 1990.

Чмыхов Н. Истоки язычества Руси. – К., 1990.

Что думают ученые о "Велесовой Книге". Сборник статей. Составитель А.А.Алексеев. – СПб.: Российская академия наук, 2004.

Шаян В. Віра Предків Наших. – Гамільтон, Канада. – 1987. – 894 с.

Шевчук В. Мислене дерево. – К., 1989.

Шостак В. Найдавніші вірування на території України в їх історичному розвитку від епохи палеоліту до X ст. н.е. (етико- світоглядний аспект) [Текст]: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Шостак Віктор Михайлович; Чернівецький держ. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 1998. – 16 с.

Ярошенко Л. Соціально-філософський аналіз літописних джерел XI–XVI століть як чинника формування етнонаціональної свідомості

Семінарське заняття 2:

Тема 2. Українська міфологія і родова мова як відображення міфологічного і магічного мислення праукраїнців (2 год.)

- 1) Генеза української мови та міфологічні основи формування національних слів і понять
- 2) Міфи і легенди дохристиянської доби та їх трансформація в сучасній народно-християнські традиції
- 3) Космогонічні міфи та їх світоглядні елементи а казках і народно-пісенній пісенній творчості
- 4) Родові міфи про людей, тварин і рослин
5. Визначні українські і російські міфологи і їх вклад в науку про культуру і духовність українців дохристиянської доби
6. Вклад сучасних міфотворці та письменників-фантастів у фальсифікаційні явища давньої української і слов'янської міфології

Рекомендована література:

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

Абыякая О. Мифологическая лексика русского языка в лингвокультурологическом аспекте и принципы ее лексикографического описания: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – СПб., 2004. – 21 с.

Велецкая Н. Символы славянского язычества. – М.: Вече, 2009. – 320 с.

Гаврилов Д. А., Наговицын А. Е. Боги славян: язычество, традиция. – М., 2002.

Гаврилов Д. А., Наговицын А. Е. Боги славян: язычество, традиция. – М., 2002.

Головацький Я. Ф. Виклади давньослов'янських легенд або мітологія. – К.: Довіра, 1991. – 96 с.

Давидюк В. Первісна міфологія в українському фольклорі (синхронічно- хронологічний аспект) [Текст]: Автореф. дис... д-ра філол. наук: 09.00.12 / Давидюк Віктор Феодосійович; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознав. – К., 1998. – 41 с.

Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.

Іванишин В. Мова і нація. Тези про місце і роль мови в національному відродженні України / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. - Дрогобич: Відродження, 1994. – 218 с..

Іванишин В. Мова і нація. Тези про місце і роль мови в національному відродженні України / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Відродження, 1994. – 218 с.

Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. – К., 1991.

Іларіон митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.

Козлов М. Язичницькі уявлення східних слов'ян про потойбічний світ (IX-XIII ст.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 09.00.11 / М.М. Козлов / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2002. – 18 с.

Креслав. Языческое миропонимание в славянских резах. – М.: Славянский Мир, 2007. – 277 с.

Лозко Г. Іменослов. Імена слов'янські, історичні та міфологічні (2500 імен). – К.: Сварог, 1998. – 176 с.

Лозко Г. Правослов. Молитви до Рідних Богів. – К., 2009.

Лозко Г. Рідні імена. Слов'янський іменослов. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 368 с.

Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. – К.: Обереги, 2003. – 144 с.

Саннікова Л. Розмай – Зелен Гай. ГіпоТези про Первіну. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. – 449 с..

Саннікова Л. Свята Мова Творця у Звичаї Народу: Еніофеноменологія староукраїнської культури. – К.: Аратта, 2005.

Таланчук О. Українська народна космогонія. Специфіка міфопоетичного мислення [Текст]: Дис... д-ра філол. наук: 10.01.07 / Таланчук Олена Михайлівна; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т українознав. – К., 1999. – 422 л.

Ткаченко О. Дофілософський світогляд: проблема витоків української філософської думки [Текст]: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Ткаченко Олеся Яківна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1997. – 24 с.

Трубачев О. В поисках единства. Взгляд филолога на проблему истоков Руси. – М.: Наука, 2005. – 286 с.

Трубачев О. К истокам Руси. Народ и язык. – М.: Алгоритм, 2013. – 154 с.

Трубачев О. Мысли о дохристианской религии славян в свете славянского языкознания // Трубачева О. Труды по этимологии. – М.: Языки славянской культуры, 2005. – Т. 2: Слово. История. Культура. – 423 с.

Тупик О. Язичницькі мотиви в українських народних казках про тварин // Етнічна історія народів Європи . – 2000. – Вип. 5. – С. 90–93.

Українські замовляння. Упорядкування М. Москаленка, – К., 1993.

Фаминцын А. Божества древних славян. – СПб., 1995. – 364 с.

Фатюшина Н. Історіософський аналіз уявлень про надприродне у віруваннях слов'янського населення давньої України: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Н.Ю. Фатюшина / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 1999. – 18 с.

Фрезер Д. Золотая ветвь. – М., 1980.

Чулков М. Краткий мифологический лексикон. – СПб., 1767. – 125 с.

Шаян В. Віра Предків Наших. – Гамільтон, Канада. – 1987. – 894 с.

Шевчук В. Мислене дерево. – К., 1989.

Шишков А. Славянорусский корнеслов. – СПб., 2002

Ятченко В. Метафізичні виміри української дохристиянської міфології: Автореф. дис... д-ра філософ. наук: 09.00.04 / В.Ф. Ятченко; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2002. – 39 с.

Ятченко В. Про культуротворчу підоснову образу русалки в українському фольклорі

Семінарське заняття 3:

Тема. 3. Духовна еліта (верства) дохристиянського суспільства (2 год)

1) Волхви, жерці – як основна релігійної ієрархії дохристиянської релігії українців

2) Чарівники, відуни і знахарів, ворожки

3) Баба-повитуха і баба-шептуха.

Рекомендована література:

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

Антонович В. Колдовство: Документы, процессы, исследование. – СПб., 1877. – 139 с.

Антонович В. Чари на Україні / Перекл. В. Гнатюк. – Л., 1905. – 80 с.

Васянович О. Народна метеорологія українців Центрального Полісся кінця ХІХ – початку ХХІ ст.: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.05 / О.О. Васянович ; НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського. – К., 2007. – 20 с.

Введение христианства на Руси / Отв. ред. А. Сухов. М.: Мысль, 1987. – 302 с.

Добжанська О. Шамани народу "ня" (нганасани) // Сварог. –1997. – Вип. 5

Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. – К., 1991.

Іларіон митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.

Клименко Т. Місце чаклунства в звичаях євреїв та українців // ХХ століття – етнонаціональний вимір та проблеми Голокосту : [зб. ст.]. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 85–90..

Лозко Г. Правослов. Молитви до Рідних Богів. – К., 2009.

Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 1994. – 98 с.

Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 2009. – 98 с.

Шаян В. Віра Предків Наших. – Гамільтон, Канада. – 1987. – 894 с.

Шекерик-Доників П. Дідо Иванчік: роман. – Верховина: Гуцульщина, 2007. – 250 с.

Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів. – Верховина: Гуцульщина, 2009. – 175 с.

Ятченко В. Український шаманізм: монографія. – К.: Міленіум, 2011. – 216 с.

Ятченко В. Шаманізм і шаманство в українців. – К., 2006.

Ятченко В. Шаманізм і шаманство в українців: вигадка чи реальність? (Роздуми й запрошення до дискусії) // Українознавство. – 1996. – № 3. – С. 233–237.

Семінарське заняття 4:

Тема 4. Звичаєве право та моральні устої Древньої Русі

(2 год.)

- 1) Звичаєве право в умовах язичницьких реалій
- 2) Звичаєве право в добу двовір'я і становлення християнство
- 3) Біблійні та древньоруські риси сучасного звичаєвого права українців.
- 4) Моральні устої, суспільні цінності праукраїнців та їх залишки в житті сучасної України
- 5) Музичні та пісенно-транцювальні національні традиції дохристиянської доби
- 6) Образотворче мистецтво та художні промисли праукраїнців

Рекомендована література:

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

[Боценюк Г.] Совість і правда огнищанина: Вчення "Великого Вогню" [Електронний ресурс].

Антологія християнства. Хрестоматія з релігієзнавства та культурології / Упор.: Галина Лозко, Анатолій Богород, Ірина Борисюк. – К.: КМПУ ім. Б.Грінченка, 2009. – 504 с.; Х.: Див, 2010. – 416 с.; Тернопіль: Мадрівець, 2010. – 376 с.

Введение христианства на Руси / Отв. ред. А. Сухов. М.: Мысль, 1987. – 302 с.

Гарачук Б. Гармонія язичницького світу // Сварог. - 1998 - № 8.

Глушак А. Світоглядні особливості переходу від язичництва до християнства (на матеріалах Криму і України) [Текст]: Дис... д-ра філос. наук: 09.00.06 / Глушак Анатолій Степанович; НАН України, Ін-т філософії. – К., 1994. – 259 л.

Киричок О. Засади дружинної етики в культурі Київської Русі: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.05 / О.Б. Киричок ; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2003. – 16 с.

Кожолянко Г. Роль і місце етнонаціональної релігії в житті українського народу (за працями В. Шаяна) // Наукові записки. Серія "Культурологія". – 2011. – Вип. 7. – С. 247–255..

Лащенко С. Ритуальний сміх: досвід тлумачення смислових витоків (за матеріалами української традиції) : Автореф. дис... д-ра мистецтвознав.: 17.00.01 / С.К. Лащенко / Нац. муз. акад. України ім. П.І.Чайковського. – К., 2006. – 35 с.

Работкіна С. Феномен "двовір'я" у вітчизняній релігійній культурі: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.11 / С.В. Работкіна ; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2007. – 16 с..

Снігур С. Українська філософська думка про проблеми християнства в культурі Київської Русі. – С. 84–93.

Семінарське заняття 5:

Тема 5. Віддзеркалення духовності праукраїнців дохристиянської доби в сучасному святковому календарі.

(2 год.)

1. Духовно-міфологічні підвалини святкового календаря українців-русичів
2. Спільні корені сільськогосподарського та прарелігійного календаря українців
3. Головні свята дохристиянської Русі і їх трансформація в релігійному календарі православної церкви
4. залишки дохристиянської календарної праксеології в сучасному держано-релігійному календарі українців

Рекомендована література:

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

Богород А. “Старий” новий рік // Сварог. – 1997. – Вип. 7.

Богород А. Календар в історії народу // Сварог. – 1996–1997. – Вип. 4–5.

Васянович О. Народна метеорологія українців Центрального Полісся кінця ХІХ – початку ХХІ ст.: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.05 / О.О. Васянович ; НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського. – К., 2007. – 20 с.

Велецкая Н. Языческая символика славянских архаических ритуалов. – М.: Наука, 1978.

Гаук А. Сакральний простір у релігійно-міфологічних уявленнях ранніх слов'ян на території України (VI-X ст.) [Текст]: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 / Гаук Антон Ігорович; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 19 с.

Глушак А. Світоглядні особливості переходу від язичництва до християнства (на матеріалах Криму і України) [Текст]: Дис... д-ра філос. наук: 09.00.06 / Глушак Анатолій Степанович; НАН України, Ін-т філософії. – К., 1994. – 259 л.

Іларіон митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.

Калинский И. Церковно-народный месяцеслов на Руси. – М., 1995. – 384 с.

Калинский И. Церковно-народный месяцеслов на Руси. – М., 2013. – 384 с.

Килимник С. Український рік в народних звичаях в історичному освітленні. – Вінніпег, Торонто, 1955–1965. – Т. 1–5 (або: Київ, 1995–1998).

Лозко Г. Коло Свароже. Відроджені традиції. – К.: Український письменник, 2006.

Работкіна С. Феномен "двовір'я" у вітчизняній релігійній культурі: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.11 / С.В. Работкіна ; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2007. – 16 с..

Сікілінда О. Поєднання елементів язичницьких та православно-християнського культів в обрядовості українців.

Сосенко К. Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого Вечора. – Л.: Накладом автора, 1928. – 349 с.

Шекерик-Доників П. Дідо Иванчік: роман. – Верховина: Гуцульщина, 2007. – 250 с.

Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів. – Верховина: Гуцульщина, 2009. – 175 с.

Семінарське заняття 6:

Тема 6. Сучасний неоязичницький ренесанс і його місце в майбутній долі української держави

(2 год.)

- 1) Перші спроби пошуку самоідентифікації українців
- 2) Провідна верства українського етносу в умовах самовизначення та самоусвідомлення
- 3) Проблеми етнорелігійного та протоукраїнського дохристиянського ренесансу
- 4) Основоположники та ідеологи етнічного неоязичницького ренесансу в Україні та українській діаспорі за кордоном.

Рекомендована література:

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

[Боценюк Г.] Совість і правда огнищанина: Вчення "Великого Вогню" [Електронний ресурс].

Базик Д. Первісні релігійні вірування та форми їх сучасного вияву : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.11 / Д.В. Базик / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2010. – 18 с.

Беднарчик Т. Віровчення Святої Української Віри Мирослава Шкавритка // Історія Релігії в Україні. - 2006. - С.84-95.

Белов А. Обожение: заблуждение без ошибок: Рецензия на книгу Алена де Бенуа "Как можно быть язычником" [Електронний ресурс].

Бенуа А. де. Язычество // Атака. – 1995. – № 99. – С. 16–24.

Бенуа А. Как можно быть язычником / Пер. с англ. С. Петров – М.: Русская правда, 2004. – 240 с.

Возрождение духовности в современном мире: взаимодействие церкви и образования: Материалы III Международной научно-практической конференции. – Х., 2013. – 184 с..

Гриневич Я. Віруючий Франко. – Нью-Йорк, 1956. – 29 с.

Грузнова Елена. Языческие традиции в русском простонародном быту: Конец XV-XVI вв. : автореферат дис. ... кандидата исторических наук : 07.00.02. – СПб., 2003. – 23 с.

Гуцуляк О. Неоязичництво як світоглядне явище (історико-філософський аналіз): Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.05 / О.Б. Гуцуляк; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2005. – 27 с.

Гуцуляк О. Сонячна онтофанічна сакральність українського народу [Електронний ресурс]

Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М. Вибране. – К.: Либідь, 1991. – 688 с.

Коберська Т. Структурно-функціональний аналіз міфологічно-релігійних уявлень і вірувань українців та їх інкорпорація в монотеїзм : Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Т.А. Коберська / Ін-т філософ. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2003. – 18 с.

Кожолянко Г. Роль і місце етнонаціональної релігії в житті українського народу (за працями В. Шаяна) // Наукові записки. Серія "Культурологія". – 2011. – Вип. 7. – С. 247–255..

Колодний А. Рідна Українська Національна Віра. – К.: Світ знань, 2002.

Куровський В. Сучасна українська етнічна релігія: суть та основні течії // Українське релігієзнавство. – 2005. – № 33. – С. 34–46.

Лесів М. "Слава Дажбогу!": український рідновірівський рух як альтернативна візія нації? // Народнознавчі Зошити. – 2010. – № 3–4 (93–94). – С. 363–370.

Лозко Г. Актуалізація української етнорелігії в європейському контексті: дис... д-ра філос. наук: 09.00.12 / Галина Сергіївна Лозко; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 43 с.

Лозко Г. Ентропія ідеї рідної віри в українській діаспорі // Вісник НТУУ "КПІ". – 2006. – № 3 (18).

Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. – К., АртЕК, 2002. – 304 с.

Лозко Г. Пробуджена Енея. Європейський етнорелігійний ренесанс. – Х.: Див, 2006. – 468 с.

Лозко Г. Рідна віра в літературному процесі XX – початку XXI ст.

Мицик Ю. Коли був щирим "вчитель" Силенко? // Голос православ'я. – 2000. – № 4 (28). – С. 6.

Мицик Ю., протоієрей. Лев Силенко та його "Мага Віра" (погляд православного історика) [Електронний ресурс].

Мудрість Української Правди: Самобутня Україна. – Нью-Йорк, 1966–1967. – Ч. 1–12. – 48 с.

Мурович Л. Лицар Ордену Бога Сонця // Сварог. – 1995. – № 2.

Мыколаев Б. Родноверие славян Украины // Вера Предков. – 2011. – № 5 (21).

Мыколаев Р. Становление и развитие родноверия русинов Украины в новейшее время [Електронний ресурс].

Работкіна С. Світоглядні та обрядові особливості сучасного українського неоязичництва // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія . – 2013. – Т. 21. – Вип. 23 (4). – С. 237–244. – Режим доступу:

Родные Боги в творчестве славянских художников. Составители: Лозко Г.С., Тулаев П.В. – М.: Слава!, 2008. – 240 ст., илл. альбом.

Силенко Л. Мудрість Української Правди. – К.: Обереги, 1996 (10196).

Сморжевська О. Героїзація історії в працях ідеологів та засновників українського рідновірського руху // Етнічна історія народів Європи . – 2010. – Вип. 33. – С. 114–120.

Сморжевська О. Неоязичництво/рідновір'я з точки зору християнства // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Історичне релігієзнавство . – 2014. – Вип. 9. – С. 138–146.

Тупик О. Неоязичництво в Україні (на прикладі РУНВіри та Рідної Віри) // Етнічна історія Європи. – Вип. 12. – С. 33–37.

Тупик О. Синтез язичницьких і християнських традицій у релігійній культурі українців на сучасному етапі // Етнічна історія народів Європи . – 2000. – Вип. 7. – С. 54–58.

Тупик О. Язичницькі традиції в духовній культурі українців (90-ті рр. XX ст.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. Тупик; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2002. – 18 с.

Хміль Т. Проблема духовності в етико-релігійному вченні Лева Силенка: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Т.В. Хміль ; НАН України; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди. – К., 2001. – 15 с.

Шутко Ф. Духовна культура українського народу та її вплив на сучасний розвиток цілісного суспільства в Україні

Эвола Ю. Языческий империализм. – М., 1994.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Природа і філософська сутність дохристиянської духовності українців (6 год.)

1. Наукове і теологічне визначення дохристиянського етнорелігійного феномену українців.
2. Етнічні та загальнорелігійні риси релігійних вірувань праукраїнців Русі.
3. Етнічні міфородові риси теїстичного світу праукраїнців.
4. Дуалізм і багатопроявність етнічних релігій слов'ян (порівняльний аспект).
5. Модель світобудови (Права, Ява, Нава) у Велесовій Книзі і народній уяві дохристиянської доби.
6. Закони праведного життя давніх слов'ян.
7. Родовідні міфи про походження українців (слов'ян).

Література основна:

- Академічне релігієзнавство / За наук. ред. професора А. Колодного. – К., 2000.
- Аничков Е. Язычество и древняя Русь. – СПб., 1914.
- Антологія християнства. Хрестоматія з релігієзнавства та культурології. – За заг. Ред. Г.Лозко. – КМПУ, 2009. – С. 501.
- Афанасьев А. Поэтические воззрения славян на природу: В трех томах. – М., 1994.
- Лозко Г. Велесова Книга – Волховник. – Текстологічне дослідження, релігієзнавчий коментар, словник на 8500 слів. – Вінниця: Континент-Прим, 2007.
- Лозко Г. Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. – К.: АртЕК, 2001. – С. 90–107.
- Лозко Г. Пробуджена Енея: Європейський етнорелігійний ренесанс. – Харків, 2006. – С 21–32; 70–74.
- Шевченко В.М. Словник-довідник з релігієзнавства. – К.: Наукова думка, 2004.

Література додаткова:

- Аничков Е. Язычество и древняя Русь. – СПб., 1914.
- Гаврилов Д. А., Наговицын А. Е. Боги славян: язычество, традиция. – М., 2002.
- Головацький Я. Ф. Виклади давньослов'янських легенд або мітологія. – К.: Довіра, 1991. – 96 с.

Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. – К.: Освіта, 1992. – 192 с.

Гудзь-Марков А. В. Пантеоны Богов индоевропейцев и прапантеон. – М., 2001. – 208 с.

Гуменна Д. Минуле пливе у прийдешнє // Слов'янське віче. – 1998. – № 1. – С. 8 – 78.

Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.

Іванченко М. Дивосвіт прадавніх слов'ян. – К., 1991.

Іларіон митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. – К., 1992.

Литвиненко О. Релігійні чинники у процесі формування та розвитку української нації: автореф. дис... канд. філос. наук: 21.03.01 / Олександр Миколайович Литвиненко ; Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. – К., 2009. – 20 с. – укр..

Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. Ескіз української міфології. – К.: Обереги, 2003. – 144 с.

Ткаченко О. Дофілософський світогляд: проблема витоків української філософської думки [Текст]: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Ткаченко Олеся Яківна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1997. – 24 с.

Чмыхов Н. Истоки язычества Руси. – К., 1990.

Шаян В. Віра Предків Наших. – Гамільтон, Канада. – 1987. – 894 с.

Ятченко В. Філософські аспекти вивчення духовної спадщини українського Полісся // Українознавство: Науковий громадсько-політичний культурно-мистецький релігійно-філософський педагогічний журнал. – 2005. – № 3. – С. 244–247.

2. Релігійний календар українців як ритмічний регулятор життя народу (6 год.).

1. Найдавніші уявлення про Всесвіт та календар.
2. Пантеїзм як основна риса прадавньої віри слов'ян.
3. Міфи і легенди про Рода і Рожаниць, Сварога і Сварожичів та їхня священна роль у календарних обрядах.
4. Містерія сотворення Всесвіту в колядницьких обрядах українців.
5. Яйце-райце як космогонічний символ (писанка).
6. Етнічний сонячно-місячний календар як етнозберігаючий чинник.
7. Проблеми реконструкції етнорелігійного календаря.

Література основна:

Богород А. Ідеологічна боротьба навколо писанки // Сварог. – 1994. – Вип. 4.

Історія релігії в Україні: Дохристиянські вірування. Прийняття християнства. – К. – 1996. – Т. 1. – С. 126–150, 263–304.

Килимник С. Український рік в народних звичаях в історичному освітленні. – Вінніпег, Торонто, 1955–1965. – Т. 1–5 (або: Київ, 1995–1998).

Лозко Г. Коло Свароже. Відроджені традиції. – К.: Український письменник, 2006.

Лозко Г. Правослов. Молитви до Рідних Богів. – К., 2009.

Лозко Г. Українське народознавство. – К., 1995. – розділи: Фольклорна творчість українців; Астрономічні знання та народний календар. – С. 140–176.

Українські замовляння. Упорядкування М. Москаленка, – К., 1993.

Література додаткова:

Богород А. “Старий” новий рік // Сварог. – 1997. – Вип. 7.

Богород А. Календар в історії народу // Сварог. – 1996–1997. – Вип. 4–5.

Фаминцын А. Божества древних славян. – СПб., 1995. – 364 с.

Фрезер Д. Золотая ветвь. – М., 1980.

Черкасов И. Родолюбие. – М., 1999. – 120 с.

Чмыхов Н. Истоки язычества Руси. – К., 1990.

Шаян В. Віра Предків Наших. – Гамільтон, Канада. – 1987. – 894 с.

Шевчук В. Мислене дерево. – К., 1989.

Эвола Ю. Языческий империализм. – М., 1994.

3. Велесова Книга як пам'ятка духовної культури слов'ян (6 год.)

1. Історія знахідки Велесової Книги та її дослідження.
2. Історичні відомості Велесової Книги про етнічні спільноти та географічні об'єкти.
3. Патріотизм Велесової Книги та його образна символіка
4. Теонімія (Боги) Велесової Книги.
5. Родові легенди Велесової Книги та їхня роль у формуванні національної самоповаги сучасних громадян України.
6. “Дощечки Ізенбека” в наукових рефлексіях відомих вітчизняних істориків, філософів, релігієзнавців і культурологів.

Література основна:

Грабович Г. До історії національних містифікацій, шахрайств // Грабович Г. Слідами національних містифікацій // Критика. - 2001. - Ч. 6.

Клочек Г. Світ “Велесової Книги”. Навчальний посібник. – Кіровоград: Степова Еллада, 2001.

Лозко Г.. Велесова Книга – Волховник. – Упорядкування, переклад та релігієзнавчий коментар – К.: Такі справи, 2001.

Что думают ученые о “Велесовой Книге”. Сборник статей. Составитель А.А.Алексеев. – СПб.: Российская академия наук, 2004.

Література додаткова:

Бандрівський М. Сварожі лики. Археологічно-релігієзнавчі нариси. – Л., 1992.

Велесова Книга. Славянские веды. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002.

Гаврилов Д. А., Наговицын А. Е. Боги славян: язычество, традиция. – М., 2002.

Маш А. Г. Сокровища Ретры. – М., 2006.

Родные Боги в творчестве славянских художников. Составители: Лозко Г.С., Тулаев П.В. – М.: Слава!, 2008. – 240 ст., илл. альбом.

4. Дохристиянське мистецтво українців як “вербалізація” метафізичного зв'язку зі релігійним світом Богів і предків (6 год.)

1. Зародження та особливості національних видів мистецтва українців .
2. Різновиди та класифікація художньої творчості праукраїнців.
3. Мистецькі досягнення праукраїнців перед хрещенням Русі
4. Дослідники мистецької культури Київської Русі.
5. Залишки та “пережитки” мистецької культури українців дохристиянської доби в сучасних релігійних і світських жанрах мистецтва..
6. Найдавніші згадки про інструментальну, пісенну і танцювальну творчість праукраїнців.
6. Ритуальні пісні і танці та їх трансформація в сучасному мистецькому розвитку України і світу.
7. Скоморохи: між міфом і реальністю.
8. Боротьба християнської теократії із мистецькими залишками дохристиянської доби
9. Міфореелігійне підґрунтя дохристиянського мистецтва українців та його сучасна інтерпретація: на межі вигадки і наукової правди

Література основна.

[Боценюк Г.] Совість і правда огнищанина: Вчення "Великого Вогню" [Електронний ресурс].

Антологія християнства. Хрестоматія з релігієзнавства та культурології. Серія: “Пам’ятки релігійної думки України-Русі” / За загальною ред. докт. філос. наук Г.Лозко (Упорядники: Лозко Г.С., Борисюк І.В., Богород А.В.). – К.: КМПУ ім. Б. Грінченка, 2009. – С. 12–97; 98–135.

Беднарчик Т. Віровчення Святої Української Віри Мирослава Шкавритка // Історія Релігії в Україні. - 2006. - С.84-95.

Гарачук Б. Гармонія язичницького світу // Сварог. - 1998 - № 8.

Література додаткова:

Афанасьев А. Дерево жизни. – М.: Современник, 1982. – 464 с.

Афанасьев А. Поэтические воззрения славян на природу: Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований в связи с мифическими сказаниями других родственных народов: В 3-х т. – М.: Современный писатель, 1995. Т. 1.

Афанасьев А. Поэтические воззрения славян на природу: Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований в связи с мифическими сказаниями других родственных народов: В 3-х т. – М.: Современный писатель, 1995. – Т. 2.

Афанасьев А. Поэтические воззрения славян на природу: Опыт сравнительного изучения славянских преданий и верований в связи с мифическими сказаниями других родственных народов: В 3-х т. – М.: Современный писатель, 1995. – Т. 3.

Древнерусское искусство. Проблемы и атрибуции / Ред.-сост. И. О. Победова; Ред. тома В. Лазарев, О. Подобедова. – М. : Наука, 1977. – 462 с.

Древнерусское искусство. Художественная культура домонгольской Руси / Ред. колл. В. Лазарев и др. – М. : Наука, 1972. – 363 с.

Древнерусское искусство. Художественная культура Пскова / Ред. колл. В. Лазарев и др. – М. : Наука, 1968. – 231 с.

Дулуман Е. О смысле жизни: Письма.

Литвиненко Г. Міфосвідомість наших предків: відображення архетипних образів у історичних піснях. – С. 163–169

Щербина Х. Чарівні можливості "троїстих музик" та їх зв'язок з нечистою силою (за матеріалами експедиції Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл. 2008 р.) // Народознавчі зошити . – 2011. – № 1. – С. 168–170.

5. Християнізація народу Київської Русі: історичні, психологічні, світоглядні та культурні наслідки (6 год.)

1. Спроби доволодимирового хрещення Русі.

2. Християнізація Києво-руського суспільства як політичний захід князя Володимира.

3. Боротьба християнської церкви з язичницьким духівництвом та етнічною обрядовістю, як закономірне змагання двох протилежних начал: локалізації та глобалізації, національного та інтернаціонального (космополітичного).

4. Втеча волхвів та перенесення центрів етнічної релігії у важкодоступні місця. Культові пам'ятки Карпат та Медоборів.
5. Лінгвоцид і деїцид – глобальні методи знищення етнокультур.
6. “Устав” князя Володимира, послання Івана Вишенського, укази польських королів та московських царів як писемні свідчення реалій існування та побутування родової дохристиянської культури.
7. Відмінність світоглядних засад та моральних орієнтирів місцевої релігії та привнесеної світової – роздвоєння особистості.
8. Ослаблення етнічного імунітету, дезорієнтація релігійної і національної ідентичності як наслідок релігійної інтернаціоналізації.
9. Народна спроба синкретизації двох протилежних (непоєднаних) світоглядно-релігійних систем.

Література основна.

Антологія християнства. Хрестоматія з релігієзнавства та культурології. Серія: “Пам'ятки релігійної думки України-Русі” / За загальною ред. докт. філос. наук Г.Лозко (Упорядники: Лозко Г.С., Борисюк І.В., Богород А.В.). – К.: КМПУ ім. Б. Грінченка, 2009. – С. 12–97; 98–135.

Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі. – К.: Наукова думка, 1988. – 260 с.\

Література додаткова.

Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М. Вибране. - К.: Либідь, 1991. - 688 с.

Дулуман Е. Введение христианства на Руси: легенды, события, факты / Е. Дулуман А. Глушак. – Днепропетровск: Таврия, 1988. – 184 с.

Клименко В. Утверждение Православия в Древней Руси на языческих местах. – К.: Украина, 2012. – 232 с.

Лозко Г.С. Етнорелігія як природна альтернатива тотальним ідеологіям // Проблеми національної безпеки в умовах сучасного розвитку України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. К.: МАУП, 15 вересня 2006 р. – С. 96–102.

6. Сучасний етнорелігійний ренесанс В Україні та діаспорі (6 год.)

1. Етнорелігійний ренесанс як результат кризових явищ в етнокультурі в умовах глобалізаційних процесів.

2. Етнорелігійні рухи як феномен сьогодення. Відродження дохристиянських вірувань, традицій та обрядів в Прибалтиці, Україні, Росії та Білорусі.

3. Етнорелігійні неоязичницькі рухи та громади в українській діаспорі та Україні
4. Релігійно-міфологічні та світоглядно-ідеологічні засади сучасних етнорелігійних рухів в Україні і за кордоном.
5. Рефлексія та наукове дослідження ритуальної, діяльності та ідеології сучасних етнорелігійних рухів та їх засновників.
7. Сучасна українська етнорелігія в світовому релігійному контексті.

Література.

- Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М. Вибране. - К.: Либідь, 1991. - 688 с.
- Колодний А. Рідна Українська Національна Віра. – К.: Світ знань, 2002.
- Лозко Г.С. Етнорелігія як природна альтернатива тотальним ідеологіям // Проблеми національної безпеки в умовах сучасного розвитку України. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. К.: МАУП, 15 вересня 2006 р. – С. 96–102.
- Лозко Г. Етнологія України: Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. – К.: АртЕК, 2001. – 304 с., іл.
- Лозко Г. Пробуджена Енея: Європейський етнорелігійний ренесанс. – Харків, 2006. – 464 с.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Змістовий модуль та теми курсу для спеціальностей:	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
<i>Змістовий модуль I</i>			
1. Природа і філософська сутність дохристиянської духовності українців (6 год.)	Семінарське заняття, залік	5	
2. Релігійний календар українців як ритмічний регулятор життя народу (6 год.)	Семінарське заняття, залік	5	
3. Велесова Книга як пам'ятка духовної культури слов'ян (6 год.)	Семінарське заняття, залік	5	
<i>Змістовий модуль 2</i>			
4. Роль і місце Біблії в житті європейських народів і в світогляді українців (6 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	
5. Християнізація народу Київської Русі: історичні, світоглядні, духовні та культурні наслідки (6 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	
6. Сучасний етнорелігійний ренесанс в Україні та діаспорі (6 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, залік	5	
Разом 36 год.		30	

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ СТУДЕНТАМИ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ (ЗАМІСТЬ РЕФЕРАТИВ)

З метою набуття студентами навичок опрацювання фахових видань (у т. ч. джерельної бази) даної дисципліни замість написання звичних рефератів, які часто не містять ознак самостійності, ми пропонуємо студентам виконувати пошук, збір та систематизацію інформації, згідно заданої теми.

До таких джерел належать, наприклад, літописні згадки про ті чи інші прояви духовного життя і творчості (релігійні звичаї, грамоти, універсали, статuti, настанови та укази різних церков і конфесій, постанови соборів, судові справи, а також релігійно-філософські трактати, літературні есе, праці, в яких міститься осмислення тих чи інших релігійних та духовно-культурних явищ).

Студенти підбирають матеріали з обраної теми, опрацьовують також вказану викладачем літературу до теми. Опрацювання джерел має бути виконано самостійно, містити аналіз проблеми, особисті думки автора, висновки, які він зробив на основі опрацьованого матеріалу. Результати роботи повідомляються студентом на семінарських, індивідуальних та інших заняттях.

Робота повинна містити:

Повний бібліографічний опис джерела (автор, назва, рік, місце видання, кількість стор., наявність ілюстрацій та ін. бібліографічні дані; інтернет ресурси та ін.).

Бажано показати: історію написання, знахідки чи видання праці; відомості про її автора (його погляди, полеміку чи інші особливості).

Перелік проблем, які ця праця ставить або вирішує (короткий опис з цитатами або тезами).

Пояснення маловідомих або іноземних слів та термінів, які студент шукає самостійно (можливе укладання словника, покажчика, карт, ілюстрацій та ін.).

Для рідкісних, маловідомих, особливо значимих джерел додається електронна версія (повний текст для електронної бібліотеки кафедри).

Робота може бути виконана також у вигляді електронної презентації в PowerPoint на задану тему.

Електронні презентації повинні бути виконані українською мовою, містити, крім описового (обов'язково структуризованого) матеріалу, ілюстративний ряд, який допомагає розкрити сутність піднятих проблем. Ілюстрації мають бути підписані.

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА

ІНДЗ виконується з метою самостійного вивчення програмного матеріалу з курсу (предмету) “Духовність українського етносу дохристиянської доби”.

Оформлюється ІНДЗ у вигляді письмової роботи, яка не повинна перевищувати 7–10 сторінок комп’ютерного тексту (плюс ілюстрації, схеми та ін. зображувальний ряд) або у вигляді доповіді в програмі PowerPoint. Про результати ІНДЗ студент доповідає на семінарі або у представляє їх у вигляді тематичної презентації (близько 20–25 слайдів). Максимальна оцінка за ІНДЗ складає 30 балів.

Орієнтовна структура ІНДЗ: титульна сторінка, план (зміст) роботи із зазначенням сторінок, вступ, виклад основного матеріалу (можливе структурування у вигляді розділів чи підрозділів), висновки, список використаних джерел. Те саме вказується в електронній презентації.

Студенти можуть виконати запропоновані нижче теми ІНДЗ, або за узгодженням з викладачем взяти інші теми, які їх цікавлять. Головна вимога до обрання і виконання теми – це обґрунтованість позиції, самостійність дослідження, логічність викладу. Для цього студенти повинні розширити джерельну базу, обґрунтувати актуальність обраної теми, вміти обґрунтовувати власну позицію та робити відповідні висновки.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

№	Критерії оцінювання ІНДР	Максимальна к-сть балів
1.	Обґрунтування мети та завдання, актуальності, наукової новизни та методів дослідження	5 балів
2.	Логічність побудови і структури роботи. Аналіз сучасного стану дослідженості проблеми, критичний аналіз змісту та концептуальних засад джерельної бази.	7 балів
3.	Відстеження закономірностей, тенденцій та перспектив розвитку досліджуваних явищ.	8 балів
4.	Обґрунтованість особистої думки, вмотивованість висновків роботи та перспектив вирішення даної наукової проблеми.	5 балів
5.	Відповідність вимогам щодо оформлення наукової роботи: титульна сторінка, План, вступ, виклад за планом, висновки, наявні додатки (схеми, ілюстрації тощо), список використаних джерел.	5 балів
	РАЗОМ:	30 балів

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	26–30	Відмінно
Достатній	21–25	Добре
Середній	16–20	Задовільно
Низький	0–15	Незадовільно

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДЗ

Зразок оформлення титульного аркуша

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Б.Д. ГРІНЧЕНКА

Інститут суспільства

Кафедра філософії

**Індивідуальне науково-дослідне завдання
з предмету “Духовність українського етносу дохристиянської
доби” на тему:**

**“ПОВІСТЬ ВРЕМЯНИХ ЛІТ” ЯК ДЖЕРЕЛО НАУКОВОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАЛИШКІВ ДОХРИСТІАНСЬКОЇ
ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАУКРАЇНЦІВ**

**Студентки Інституту суспільства
Групи Філ
Добровольської Валерії Іванівни**

**Науковий керівник –
Д.ф.н., професор Стадник М.М.**

Київ – 2015

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, бліц-опитування, залік.

Методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, опрацювання джерельної бази, індивідуальне науково-дослідне завдання.

Методи самоконтролю.

2. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

Багатопроявність Всесвіту як основа етнорелігійного світогляду

Велесова Книга як теологічне джерело.

Відродження та модернізація етнічної релігії в Україні (В.Шаян)

Вчення про Сотворення Світу в етнорелігіях світу (порівняльний аспект) та їх близькість до наукового пояснення виникнення життя.

Вчення про Триглава і “свята Трійця” (порівняльно-релігієзнавчий аспект).

Етнорелігійні морально-етичні “декалоги” і настанови: між Біблією і українським неоязичницьким “ренесансом”

“Руська Віра” як етнорелігія Русі-України (минуле і сучасне)

Монотеїзація неоетнорелігійних “вчень”: логічний історично-релігійний наслідок чи модерне косморелігійне плагіатування

Етнічні та світові релігії: сутність, проблеми, тенденції.

Етнологія релігій як наукова галузь: перспективи розвитку

Етнорелігія як етнозберігаючий фактор.

Закон про свободу совісті, релігії і переконань в Україні і етнорелігійний “ренесанс”

Календарно-звичаєва обрядовість “Кола Сварожого”

Концепція “язичницького імперіалізму” Ю.Еволи

Космо-етична концепція дохристиянської етнічної релігії українців та її духовний зміст

Моральні настанови неоязичницьких рухів і культів в Україні.

Нові форми релігійності українців (морально-етичний та екологічний аспект).

Обряди і таїнства етнічної релігії українців.

Дохристиянська релігія українців: основи віровчення і культу

Пантеон слов'янських Богів

Пошук альтернативних духовних систем (“Руська трійця” та газета “Дажбог”, Д.Донцов, В.Шухевич)

Праїндоевропейські витоки слов’янської релігії

Проблеми екології етнорелігійного простору.

Релігійність і духовна культура українського козацтва: між характерництвом і мольфарством.

Релігія слов’ян як етнонаціональний та етнокультурний феномен

“Реформація” дохристиянської релігії українців: напрямки і “секти”

Праукраїнське язичництво та причини його занепаду

Родові легенди як ідеологічне підґрунтя етнорелігії.

Руський Перун та старозаповітний Ілля-громовержець (порівняльно-релігієзнавчий аналіз).

Сакралізація астрономічних знань та відображення їх в обрядовості

Сучасна релігійна ситуація в Україні

Сучасна українська етнорелігія в європейському контексті

Сучасний етнічний ренесанс і етнорелігійні рухи в Україні та діаспорі.

Рефлексія дохристиянської духовної культури українців у творчості і мисленні Тарас Шевченко.

Триєдність світу (язичницький Триглав) та його гносеологічний зміст

Уявлення про душу в світових та етнічних релігіях.

Філософія єдності й боротьби протилежностей в етнорелігіях

Християнізація народу Київської Русі: історичні, психологічні, моральні і культурні наслідки

Циклічність як основа просторово-часових детермінант язичництва

Язичництво як рідна етнічна релігія народів: минуле і сучасність?

Язичницька віра слов’янських народів: культові центри та їх взаємодія

Язичницький пантеїзм і культ природи

Язичницькі культові центри Русі та суспільний стан волхвів

Контроль знань

Навчальні досягнення студентів із дисципліни “Релігієзнавство” оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено обов’язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (розділ IV), де зазначено види контролю.

Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Табл. 8.1. Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю для студентів ДЕННОЇ форми навчання:

№	Вид діяльності	макс. к-сть балів за од.	к-сть од. до розр.	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	8	8
2.	Відвідування семінарських занять	1	6	6
4.	Відповідь на семінарському занятті якщо студент отримує бали на кожному семінарі	10	6	60
6.	ІНДЗ	30	1	30
7.	Опрацювання фахових видань	10	1	10
8.	Виконання завдань з самостійної роботи	5	6	30
9.	Модульна контрольна робота	25	2	50
10.	Виконання тестового контролю	10	1	10
	Підсумковий рейтинговий бал			204
	Індекс			2, 04

Таблиця 8.2. Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1–34	“незадовільно” (з обов’язковим повторним курсом)	F
35–59	“незадовільно” (з можливістю повторного складання)	FX
60–74	“задовільно”	ED
75–89	“добре”	CB
90–100	“відмінно”	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів та магістрантів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень магістрантів

Оцінка	Критерії оцінювання
“відмінно”	ставиться за повні та ґрунтовні знання матеріалу в повному обсязі, за знання основної та додаткової літератури; за розуміння і творче використання набутих знань та умінь.
“добре”	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
“задовільно”	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; відповідь студента містить істотні помилки, проте він здатен виявити та проаналізувати їх з допомогою викладача
“незадовільно”	ставиться студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється лише загальним уявленням про предмет вивчення. Таким чином, оцінка “незадовільно” ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну науково-дослідну роботу, модульну контрольну роботу.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- навчальні посібники, хрестоматія, авторські монографії;
- електронна бібліотека кафедри філософії;
- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- практичні завдання для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю.

Х. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Буйських Ю. Міфологічні уявлення українців у працях дослідників кінця XVIII – другої половини XIX ст. // Етнічна історія народів Європи. – 2010. – Вип. 31. – С. 15–23.

Духовна культура українців // Лозко Г. Українське народознавство. – Х.: Див, 2004. – 472 с.

Колодний А. Релігійна духовність українця: вияви, постаті, стан / А. Колодний, Л. Филипович. – Л., 1996.

Ятченко В. Про розвиток духовності українського етносу дохристиянської доби: Навчальний посібник. – К., 2001. – 200 с.

Ятченко В. Історія духовної культури українського етносу: Навчальний посібник. – К.: Міленіум, 2004. – Ч. 1. Давня українська культура. – 148 с..

Додаткова:

Абыякая О. Мифологическая лексика русского языка в лингвокультурологическом аспекте и принципы ее лексикографического описания: Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – СПб., 2004. – 21 с.

Антологія християнства. Хрестоматія з релігієзнавства та культурології / Упор.: Галина Лозко, Анатолій Богород, Ірина Борисюк. – К.: КМПУ ім. Б.Грінченка, 2009. – 504 с.; Х.: Див, 2010. – 416 с.; Тернопіль: Мандрівець, 2010. – 376 с.

Антонович В. Колдовство: Документы, процессы, исследование. – СПб., 1877. – 139 с.

Антонович В. Чари на Україні / Перекл. В. Гнатюк. – Л., 1905. – 80 с.

Базик Д. Первісні релігійні вірування та форми їх сучасного вияву : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.11 / Д.В. Базик / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2010. – 18 с.

Балагура О. Витоки української духовної культури у творчій спадщині М.Ю. Брайчевського: Дис. ... канд. філос. наук за спеціальністю 09.00.12 –

українознавство (філософія). МОН України, Науково-дослідний інститут українознавства. – К., 2009. – 19 с.

Беднарчик Т. Віровчення Святої Української Віри Мирослава Шкавритка // Історія Релігії в Україні. – 2006. – С. 84–95.

Белов А. Обожение: заблуждение без ошибок: Рецензия на книгу Алена де Бенуа "Как можно быть язычником" [Електронний ресурс].

Бенуа А. де. Язычество // Атака. – 1995. – № 99. – С. 16–24.

Бенуа А. Как можно быть язычником / Пер. с англ. С. Петров – М.: Русская правда, 2004. – 240 с.

Борейко Ю. Язичництво у контексті становлення народного християнства в Київській Русі (друга половина IX – середина XIII століть): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Ю.Г. Борейко ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001. – 16 с.

[Боценюк Г.] Совість і правда огнищанина: Вчення "Великого Вогню" [Електронний ресурс].

Брайчевский М. Утверждение христианства на Руси / Перевод с укр. – К.: Наукова Думка, 1989. – 295 с.

Брайчевський М. Вибране: В 2-х т. – К., 2009. – Т. 1. – 720 с.

Брайчевський М. Вибране: В 2-х т. – К., 2009. – Т. 2. – 816 с.

Брайчевський М. Утвердження християнства на Русі. – К.: Наукова думка, 1988. – 260 с.

Варениця О. Слов'янська філософія: спроба історико-філософського осмислення // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2005. – № 73–75. – С. 13–18.

Васильєва О. Релігія в контексті духовного світу особистості: Автореф. дис. канд.. філос. наук: 09.00.11./ Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. – К., 2007. – 15 с.

Васянович О. Народна метеорологія українців Центрального Полісся кінця XIX – початку XXI ст.: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.05 / О.О. Васянович ; НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського. – К., 2007. – 20 с.

Введение христианства на Руси / Отв. ред. А. Сухов. М.: Мысль, 1987. – 302 с.

Велецкая Н. Символы славянского язычества. – М.: Вече, 2009. – 320 с.

Велецкая Н. Языческая символика славянских архаических ритуалов. – М.: Наука, 1978.

Возрождение духовности в современном мире: взаимодействие церкви и образования: Материалы III Международной научно-практической конференции. – Х., 2013. – 184 с..

Гарачук Б. Гармонія язичницького світу // Сварог. – 1998 – № 8.

Гаук А. Сакральний простір у релігійно-міфологічних уявленнях ранніх слов'ян на території України (VI-X ст.) [Текст]: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.05 / Гаук Антон Ігорович; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2012. – 19 с.

Герасимов Д. Соотношение ценности и смысла: Автореф. дисс. ... канд. филос. наук. – Уфа, 2011. – 19 с.

Герчанівська П. Методологічні аспекти культурологічного дослідження української народної релігійної культури як суспільно-функціонуючого феномена / Поліна Герчанівська // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка: [зб. наук. праць]. – К.: "Політехніка". – 2009. – № 1 (25). – С. 17–21.

Гірік С. Наук-поп як зброя проти псевдонауки // Українська правда. – 2012. – 3 травня.

Глушак А. Світоглядні особливості переходу від язичництва до християнства (на матеріалах Криму і України) [Текст]: Дис... д-ра філос. наук: 09.00.06 / Глушак Анатолій Степанович; НАН України, Ін-т філософії. – К., 1994. – 259 л.

Грабович Г. До історії національних містифікацій, шахрайств.// Грабович Г. Слідами національних містифікацій // Критика. – 2001. – Ч. 6.

Гриневич Я. Віруючий Франко. – Нью-Йорк, 1956. – 29 с.

Грузнова Елена. Языческие традиции в русском простонародном быту: Конец XV-XVI вв. : автореферат дис. ... кандидата исторических наук : 07.00.02. – СПб., 2003. – 23 с.

Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні // Грушевський М. Духовна Україна. – К.: Либідь, 1994. – С. 5–135.

Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. – К.: Освіта, 1992. – 192 с.

Гуцуляк О. Неоязичництво як світоглядне явище (історико-філософський аналіз): Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.05 / О.Б. Гуцуляк; Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. – Л., 2005. – 27 с.

Гуцуляк О. Сонячна онтофанічна сакральність українського народу [Електронний ресурс]

Давидюк В. Первісна міфологія в українському фольклорі (синхронічно- хронологічний аспект) [Текст]: Автореф. дис... д-ра філол. наук: 09.00.12 / Давидюк Віктор Феодосійович; Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т українознав. – К., 1998. – 41 с.

Добжанська О. Шамани народу "ня" (нганасани) // Сварог. –1997. – Вип. 5

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Драгоманов М. Чудацькі думки про українську національну справу // Драгоманов М. Вибране. – К.: Либідь, 1991. – 688 с.

Древнерусское искусство. Проблемы и атрибуции / Ред.-сост. И. О. Победова; Ред. тома В. Лазарев, О. Подобедова. – М. : Наука, 1977. – 462 с.

Древнерусское искусство. Художественная культура домонгольской Руси / Ред. колл. В. Лазарев и др. – М. : Наука, 1972. – 363 с.

Древнерусское искусство. Художественная культура Пскова / Ред. колл. В. Лазарев и др. – М. : Наука, 1968. – 231 с.

Дулуман Е. Введение христианства на Руси: легенды, события, факты / Е. Дулуман А. Глушак. – Днепропетровск: Таврия, 1988. – 184 с.

Дулуман Е. О смысле жизни: Письма.

Зараз в каталозі: внесено – 0, активовано – 0

Зеленин Д. Избранные труды. Статьи по духовной культуре 1901–1913: сборник: В 2-х ч. – М.: Индрик, 1994. – Ч. 1.

Зеленин Д. Избранные труды. Статьи по духовной культуре 1901–1913: сборник: В 2-х ч. – М.: Индрик, 1994. – Ч. 2.

Іванишин В. Мова і нація. Тези про місце і роль мови в національному відродженні України / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич: Відродження, 1994. – 218 с.

Калинский И. Церковно-народный месяцеслов на Руси. – М., 1995. – 384 с.

Калинский И. Церковно-народный месяцеслов на Руси. – М., 2013. – 384 с.

Карлова В. Духовні цінності в структурі національної самосвідомості: українські реалії [Електронний ресурс] / В. В. Карлова. – Режим доступу:

Киричок О. Засади дружинної етики в культурі Київської Русі: Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.05 / О.Б. Киричок ; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2003. – 16 с.

Клименко В. Утверждение Православия в Древней Руси на языческих местах. – К.: Украина, 2012. – 232 с.

Клименко Т. Місце чаклунства в звичаях євреїв та українців // ХХ століття – етнонаціональний вимір та проблеми Голокосту : [зб. ст.]. – Дніпропетровськ, 2011. – С. 85–90..

Коберська Т. Структурно-функціональний аналіз міфологічно-релігійних уявлень і вірувань українців та їх інкорпорація в монотеїзм : Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Т.А. Коберська / Ін-т філософ. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2003. – 18 с.

Ковальчук І. Порівняння в російських замовляннях: система образів і семантика їх номінацій: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / І. М. Ковальчук ; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2011. – 20 с.

Кожолянюк Г. Роль і місце етнонаціональної релігії в житті українського народу (за працями В. Шаяна) // Наукові записки. Серія "Культурологія". – 2011. – Вип. 7. – С. 247–255..

Козлов М. Святогор – язичницький сакральний центр ранньосередньовічної України-Русі // Мандрівець . – 2013. – № 2. – С. 17–19.

Козлов М. Язичницький світогляд східних слов'ян: структура, еволюція, трансформація // Мандрівець . – 2012. – № 4. – С. 4–14.

Козлов М. Язичницькі уявлення східних слов'ян про потойбічний світ (IX–XIII ст.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 09.00.11 / М.М. Козлов / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2002. – 18 с.

Колодний А. Рідна Українська Національна Віра. – К.: Світ знань, 2002. Краткий мифологический словарь [Електронний ресурс].

Креслав. Языческое миропонимание в славянских резах. – М.: Славянский Мир, 2007. – 277 с.

Кунов Г. Як повсталa релігія і вірування в Богів / Переклад з нім. П. Морозиха. – К.; Берлін, 1922. – 180 с.

Куровский В. Родолад. Мир славянской женщины / В. Куровский, В. Куровская. – Каменец-Подольський, 2007. – 316 с.

Куровський В. Сучасна українська етнічна релігія: суть та основні течії // Українське релігієзнавство. – 2005. – № 33. – С. 34–46.

Лазоренко Т. Духовність і прогрес: Короткий нарис історії духовності. – К., 2010. – 2008 с.

Лашенко С. Ритуальний сміх: досвід тлумачення смислових витоків (за матеріалами української традиції) : Автореф. дис... д-ра мистецтвознав.: 17.00.01 / С.К. Лашенко / Нац. муз. акад. України ім. П.І.Чайковського. – К., 2006. – 35 с.

Лесів М. "Слава Дажбогу!": український рідновірівський рух як альтернативна візія нації? // Народознавчі Зошити. – 2010. – № 3–4 (93–94). – С. 363–370.

Литвиненко Г. Міфосвідомість наших предків: відображення архетипних образів у історичних піснях. – С. 163–169

Литвиненко О. Релігійні чинники у процесі формування та розвитку української нації: автореф. дис... канд. філос. наук: 21.03.01 / Олександр Миколайович Литвиненко ; Рада національної безпеки і оборони України; Національний ін-т проблем міжнародної безпеки. – К., 2009. – 20 с. – укр..

Лозко Г. Актуалізація української етнорелігії в європейському контексті: дис... д-ра філос. наук: 09.00.12 / Галина Сергіївна Лозко; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 43 с.

Лозко Г. Ентропія ідеї рідної віри в українській діаспорі// Вісник НТУУ "КПІ". – 2006. – № 3 (18).

Лозко Г. Етнологія України. Філософсько-теоретичний та етнорелігієзнавчий аспект. – К., АртЕК, 2002. – 304 с.

Лозко Г. Іменослов. Імена слов'янські, історичні та міфологічні (2500 імен). – К.: Сварог, 1998. – 176 с.

Лозко Г. Коло Свароже. Відроджені традиції. – Український письменник. – К., 2004. – 222 с.

Лозко Г. Пробуджена Енея. Європейський етнорелігійний ренесанс. – Х.: Див, 2006. – 468 с.

Лозко Г. Рідна віра в літературному процесі ХХ – початку ХХІ ст.

Лозко Г. Рідні імена. Слов'янський іменослов. – Тернопіль: Мандрівець, 2011. – 368 с.

Лозко Г. Українське народознавство. Друге доповнене вид.: К., АртЕК, 2004. – 470 с.

Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 1994. – 98 с.

Лозко Г. Українське язичництво. – К.: Український центр духовної культури, 2009. – 98 с.

Магія і міфологія [Електронний ресурс].

Мицик Ю. Коли був щирим "вчитель" Силенко? // Голос православ'я. – 2000. – № 4 (28). – С. 6.

Мицик Ю., протоієрей. Лев Силенко та його "Мага Віра" (погляд православного історика) [Електронний ресурс]. – Точка доступу:

Мудрість Української Правди: Самобутня Україна. – Нью-Йорк, 1966–1967. – Ч. 1–12. – 48 с.

Мурович Л. Лицар Ордену Бога Сонця // Сварог. – 1995. – № 2.

Мыколаев Б. Родноверие славян Украины // Вера Предков. – 2011. – № 5 (21).

Мыколаев Р. Становление и развитие родноверия русинов Украины в новейшее время [Електронний ресурс].

Набок М. Штрихи до характеристики світогляду героїв українських народних дум // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 4.

Наумова Н. Християнство як фактор формування духовної культури Київської Русі: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Н.В. Наумова ; НАН України. Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди. – К., 2000. – 16 с. .

Піддубний С. Українські Веди, або Хто боїться визнання Велесової книги

Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком) / Пер. з давньоруської, післяслово, комент. В. В. Яременка. – К.: Рад. письменник, 1990. – 558 с.

Попович М. Мировоззрение древних славян. – К.: Наукова думка, 1985. – 167 с.

Попович М. Нарис історії культури України. – К., 1998; 1999. – 728 с.

Поцелуйко А. Загальноіндоевропейські міфологічно-релігійні архетипи та їх вияв в українській духовній традиції: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / А.Б. Поцелуйко ; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2004. – 22 с.

Работкіна С. Світоглядні та обрядові особливості сучасного українського неоязичництва // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія . – 2013. – Т. 21. – Вип. 23 (4). – С. 237–244. – Режим доступу:

Работкіна С. Феномен "двовір'я" у вітчизняній релігійній культурі: автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.11 / С.В. Работкіна ; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 2007. – 16 с..

Російською мовою

Русин Г. Формування духовних цінностей дітей засобами народних культур етнографічних груп Прикарпаття // Джерела. – 2002. – № 3. – С. 107–112.

Рыбаков Б. Рождение Руси. – М.: АиФ Принт, 2003. – 447 с.

Саннікова Л. Розмай – Зелен Гай. ГіпоТези про Первину. – Івано-Франківськ: Тіповіт, 2012. – 449 с..

Саннікова Л. Свята Мова Творця у Звичаї Народу: Еніофеноменологія староукраїнської культури. – К.: Аратта, 2005.

- Силенко Л. Мудрість Української Правди. – К.: Обереги, 1996 (10196).
- Сікілінда О. Поєднання елементів язичницьких та православно-християнського культів в обрядовості українців.
- Скуратівський В. Поліття
- Сморжевська О. Героїзація історії в працях ідеологів та засновників українського рідновірського руху // Етнічна історія народів Європи . – 2010. – Вип. 33. – С. 114–120.
- Сморжевська О. Неоязичництво/рідновір'я з точки зору християнства // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Історичне релігієзнавство . – 2014. – Вип. 9. – С. 138–146.
- Снігур С. Українська філософська думка про проблеми християнства в культурі Київської Русі. – С. 84–93.
- Сосенко К. Культурно-історична постать староукраїнських свят Різдва і Щедрого Вечора. – Л.: Накладом автора, 1928. – 349 с.
- Сосенко К. Пражерело українського релігійного світогляду (3 картинами й узорами українських вишивок). – Л.: Живі гроби, 1923.
- Стратонова Н. Рефлексія трансформації дохристиянських світоглядних уявлень в літературних пам'ятках Київської Русі XI–XIII ст. [Текст]: автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.11 / Стратонова Наталія Олегівна; Нац. ун-т "Острозька акад.". – Острог, 2012. – 20 с.
- Таланчук О. Українська народна космогонія. Специфіка міфопоетичного мислення [Текст]: Дис... д-ра філол. наук: 10.01.07 / Таланчук Олена Михайлівна; Київ. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т українознав. – К., 1999. – 422 л.
- Тисячоліття. Поетичний переклад України-Русі. Антологія / Упоряд. М. Москаленко. – К. : Дніпро, 1995. – 693 с.
- Ткаченко О. Дофілософський світогляд: проблема витоків української філософської думки [Текст]: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Ткаченко Олеся Яківна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1997. – 24 с.
- Трубачев О. В поисках единства. Взгляд филолога на проблему истоков Руси. – М.: Наука, 2005. – 286 с.
- Трубачев О. К истокам Руси. Народ и язык. – М.: Алгоритм, 2013. – 154 с.
- Трубачев О. Мысли о дохристианской религии славян в свете славянского языкознания // Трубачева О. Труды по этимологии. – М.: Языки славянской культуры, 2005. – Т. 2: Слово. История. Культура. – 423 с.
- Тупик О. Неоязичництво в Україні (на прикладі РУНВіри та Рідної Віри) // Етнічна історія Європи. – Вип 12. – С. 33–37.
- Тупик О. Синтез язичницьких і християнських традицій у релігійній культурі українців на сучасному етапі // Етнічна історія народів Європи . – 2000. – Вип. 7. – С. 54–58.
- Тупик О. Язичницькі мотиви в українських народних казках про тварин // Етнічна історія народів Європи . – 2000. – Вип. 5. – С. 90–93.

Тупик О. Язичницькі традиції в духовній культурі українців (90-ті рр. XX ст.): Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / О. Тупик; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2002. – 18 с.

Уварова Е. Введение на Руси Христианства

Ушаков І. Фольклорна складова "Повісті врем'яних літ" як історичне та культурне джерело дослідження передхристиянських часів України // Вісник міжнародного слов'янського університету. – Х., 2010. – Т. 13. – № 1.

Фатюшина Н. Історіософський аналіз уявлень про надприродне у віруваннях слов'янського населення давньої України: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Н.Ю. Фатюшина / Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди НАН України. – К., 1999. – 18 с.

Хміль Т. Проблема духовності в етико-релігійному вченні Лева Силенка: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11 / Т.В. Хміль ; НАН України; Ін-т філос. ім. Г.С.Сковороди. – К., 2001. – 15 с.

Чулков М. Краткий мифологический лексикон. – СПб., 1767. – 125 с.

Шекерик-Доників П. Дідо Иванчік: роман. – Верховина: Гуцульщина, 2007. – 250 с.

Шекерик-Доників П. Рік у віруваннях гуцулів. – Верховина: Гуцульщина, 2009. – 175 с.

Шишков А. Славянорусский корнеслов. – СПб., 2002

Шостак В. Найдавніші вірування на території України в їх історичному розвитку від епохи палеоліту до X ст. н.е. (етико- світоглядний аспект) [Текст]: Автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 / Шостак Віктор Михайлович; Чернівецький держ. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 1998. – 16 с.

Шпідлік Т. Духовність грецьких і східних отців / Т. Шпідлік, І. Гаргано; пер. Я. Приріз, Р. Паранько. – Л.: Свічадо, 2006. – 144 с.

Шпідлік Т. Духовність християнського Сходу: систематичний виклад / Пер.з іт. М. Прокопович. – Л., 1999. – 493 с.

Штепа П. Московство. – Дрогобич: Відродження, 2003. – 371 с.

Шутко Ф. Духовна культура українського народу та її вплив на сучасний розвиток цілісного суспільства в Україні

Щербина Х. Чарівні можливості "троїстих музик" та їх зв'язок з нечистою силою (за матеріалами експедиції Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл. 2008 р.) // Народознавчі зошити . – 2011. – № 1. – С. 168–170.

Ярошенко Л. Соціально-філософський аналіз літописних джерел XI–XVI століть як чинника формування етнонаціональної свідомості

Ятченко В. Метафізичні виміри української дохристиянської міфології: Автореф. дис... д-ра філософ. наук: 09.00.04 / В.Ф. Ятченко; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2002. – 39 с.

Ятченко В. Про культуротворчу підоснову образу русалки в українському фольклорі

Ятченко В. Український шаманізм: монографія. – К.: Міленіум, 2011. – 216 с.

Ятченко В. Філософські аспекти вивчення духовної спадщини українського Полісся // Українознавство: Науковий громадсько-політичний культурно-мистецький релігійно-філософський педагогічний журнал. – 2005. – № 3. – С. 244–247.

Ятченко В. Шаманізм і шаманство в українців. – К., 2006.

Ятченко В. Шаманізм і шаманство в українців: вигадка чи реальність? (Роздуми й запрошення до дискусії) // Українознавство. – 1996. – № 3. – С. 233–237.

ТЕМАТИЧНІ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Релігієзнавча електронна літератури

<http://vira.ho.ua>